

Jessika Lehtonen

**SEKSUAALI- JA
SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖIHIN KUULUVIEN
NUORTEN ITSETUHOISUUS**
Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Helmikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Jessika Lehtonen: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten itsetuhoisuus: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Kandidaatintutkielma, 24 sivua, 2 liitettä

Tampereen yliopisto, Tampereen avoin yliopisto

Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede

Ohjaaja: Minna Koskimäki, TtM

Helmikuu, 2022

Kansainvälinen ja kansallinen lainsäädäntö tähtää yksilöiden tasa-arvoisuuteen. Kuitenkin edelleen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ovat eriarvoisessa asemassa muun muassa terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Nuorten yksi yleisimpiä kuolinsyitä on itsemurha ja koska seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten itsetuhoisuuden riski on suurentunut, aihe on tärkeä.

Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus oli koota tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten itsetuhoisuudesta. Tutkimuskysymys oli, mitkä tekijät ovat yhteydessä seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten itsetuhoisuuteen?

Tutkimusmenetelmänä oli systemaattinen kirjallisuuskatsaus, jonka tiedonhaku toteutettiin CINAHL ja PsycINFO -tietokannoissa. Hakusanoina olivat englannin kielellä itsetuhoisuus (self-injurious behavior) ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt (LGBTIQ+ persons) alakäsitteineen sekä näiden synonyymit ja vastineet. Hakutuloksista rajattiin ulos vertaisarvioimattomat, yli kymmenen vuotta vanhat tutkimukset ja muun kuin suomen- tai englanninkieliset tutkimukset. Sisäänottokriteereinä käytettiin sitä, että kyseessä oli alkuperäistutkimus, joka vastasi annettuun tutkimuskysymykseen ja josta oli koko teksti saatavilla ja joka koskee seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuoria. Kokonaishakutulos oli 944, josta tietokantarajauksen ja poissulkukriteerien jälkeen jäi 27 tutkimusta, joista katsaukseen valittiin 18 tutkimusta. Kaikki valitut tutkimuksen olivat kansainvälisiä englanninkielisiä tutkimuksia ja niiden laatua arvioitiin JBI:n arviointikriteereillä.

Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten (LGBTIQ) itsetuhoisuuteen on yhteydessä seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuoren viitekehukseen eli nuoren lähtökohtiin liittyvät tekijät. Nuoren viitekehyksessä ympäristötekijät sekä yksilölliset tekijät ovat yhteydessä itsetuhoisuuteen. Itsetuhoisuuteen seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorilla on yhteydessä ympäristötekijöistä ympäristön ilmapiiri, epätasa-arvoinen kohtelu ja riittämätön tuki. Yksilöllisistä tekijöistä yhteydessä itsetuhoisuuteen on nuoren elämäntapahtumat, yksilöllinen tausta ja psyykinen hyvinvointi.

Kirjallisuuskatsauksen perusteella seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuoret hyötyvät ympäristöstä, joka suhtautuu heihin tasa-arvoisesti. Lisäksi ympäristön tulisi hyväksyä yleisesti erilaisuutta enemmän, jotta myös vähemmistöön vielä identifioitumattomien nuorien olisi hyvä olla oma itsensä.

Avainsanat: LGBTIQ, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, nuoret, itsetuhoisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	2
2. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN KESKEISET KÄSITTEET.....	3
2.1. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt.....	3
2.2. Itsetuhoisuus.....	3
2.3. Nuoruusikä.....	4
3. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYYS	4
4. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	5
4.1. Kirjallisuushaku	5
4.2. Aineiston laadunarviointia	7
4.3. Aineiston analyysi.....	8
5. TULOKSET	10
5.1. Yksilölliset tekijät	10
5.2. Ympäristötekijät.....	12
6. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN EETTISYYS	15
7. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN LUOTETTAVUUS.....	16
8. POHDINTA.....	17
8.1. Tulosten tarkastelu	17
8.2. Johtopäätökset.....	21
8.3. Jatkotutkimusaiheet.....	22

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1. Katsaukseen valitut tutkimukset

Liite 2. Taulukko kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista

1. JOHDANTO

Lainsäädännöllä pyritään ihmisten eriarvoisuuden vähenemiseen. Tasa-arvoisuus on lisääntynyt, mutta työtä on edelleen tehtävänä. Vähemmistöihin kuuluvat ovat erityisesti eriarvoisessa asemassa ja vähemmistönuorten tilanne on erityisen herkkä heidän etsiessään itseään ja omaa paikkaansa yhteiskunnassa (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021).

Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki pyrkivät estämään sukupuoliperustaista syrjintää sekä syrjintää seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Pyrkimyksenä on siis myös sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän estäminen (Tasa-arvolaki 1325/2014, Yhdenvertaisuuslaki 1329/2014). Myös Suomen perustuslaki (731/1999) säätää yhdenvertaisuudesta. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemassa on tapahtunut kehitystä esimerkiksi vuoden 2017 tasa-arvoisen avioliittolain (234/1929) myötä. Lisäksi naisparit ovat voineet saada hoidelmöityshoitoja julkisessa terveydenhuollossa vuodesta 2020 (Yle 2020). Silti kaikkien asema ei ole tasa-arvoinen kaikilta osin. Esimerkiksi Kouluterveyskysely 2019 tuo esille, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten asema on eriarvoinen terveyden ja hyvinvoinnin osalta muihin nuoriin verrattuna (Jokela ym. 2019).

Nuoruusiän kehitystehtävänä on aikuisen identiteetin kehittyminen sekä irtautuminen vanhemmista ja itsetuhoihin käyttäytyminen saattaa lisääntyä tässä yhteydessä. Suomalaisten nuorten itsemurhakuolleisuus on korkea kansainvälisesti verrattuna ja maailmanlaajuisesti itsemurha on nuorten yksi yleisin kuolinsyy (Pelkonen ym. 2011, Lahti 2014). Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla itsetuhoisuuden riski on muita nuoria suurempi (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021). Näin seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten eriarvoinen asema on tärkeä tutkimuskohde.

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on koota tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten (LGBTIQ) itsetuhoisuudesta. Kootun tiedon pohjalta on mahdollista pohtia keinoja heidän eriarvoisen asemansa edistämiseksi ja mahdollisten riski- ja suojatekijöiden poistamiseksi, tukemiseksi ja huomioimiseksi.

2. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

2.1. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt

Seksuaalivähemmistöön kuuluva henkilö kokee kuuluvansa tähän vähemmistöryhmään. Lisäksi henkilön seksuaalinen orientaationsa poikkeaa heteroseksuaalisuudesta eli seksuaalisesta orientaatiosta vastakkaiseen sukupuoleen. Seksuaalinen orientaatio on henkilön viehätystä fyysisesti, romanttisesti ja tai emotionaalisesti toista ihmistä kohtaa ja koostuu seksuaalisesta kiinnostuksesta, käytöksestä ja identiteetistä. Usein seksuaalinen orientaatio kuvataan kiinnostuksena samaan tai toiseen sukupuoleen (heteroseksuaalisuus) kuin oma sukupuoli. (WHO 2017.)

Sukupuoli-identiteetti on yksilöllinen kokemus sisäisestä sukupuolesta tai sukupuolettomuudesta. Sukupuolivähemmistökäsite viittaa siihen, että yksilön sukupuoli-identiteetti tai sen ilmaisu ei vastaa normatiivista käsitystä sukupuolesta. Lisäksi sukupuolivähemmistöön kuuluva itse määrittelee kuuluvansa johonkin sukupuolivähemmistöön. Esimerkiksi transsukupuolisuus ja muunsukupuolisuus ovat sukupuolivähemmistökäsitteen alakäsitteitä. (WHO 2017, Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä voidaan käyttää lyhennettä LGBTIQ- henkilöt. Kirjainyhdistelmä tulee englanninkielisistä sanoista lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex ja questioning. (WHO 2017, Littlejohn ym. 2019.)

Tässä katsauksessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka kokevat kuuluvansa näihin vähemmistöihin. Jatkossa tässä kirjallisuuskatsauksessa käytetään kirjainyhdistelmää LGBTIQ seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista henkilöistä.

2.2. Itsetuhoisuus

Itsetuhoisuus on ajatuksia tai tekoja (Salmi ym. 2014.) tai toimintaa, jotka uhkaavat henkeä (Strandholm ym. 2016). Duodecim sanakirja (2021a) määrittelee itsetuhoisuuden itsemurha-ajatuksina, itsemurhayrityksinä tai itsemurhana. Itsensä satuttaminen (self-harm) sisältää laajasti erilaista käyttäytymistä ja aikomusta (Skegg 2005) ja on tarkoituksellista oman kehon tuhoamista, jossa ei ole itsemurhatarkoitusta (Klonsky & Muehlenkamp 2007).

Itsetuhoisen käytöksen taustatekijöitä ovat käsiteanalyysin perusteella haavoittuvuus ominaispiirteet. Piirteet johtavat siihen, että rasittavat tapahtumat vaikuttavat kestäättömiltä. Taustatekijöiden ominaispiirteitä ovat ulkopuoliset riskit, sisäiset kriisit, selviytymiskeinojen ja itselle tärkeän ihmisen puute, itsemurha-aikeet ja vaarallinen/tappava teko. Itsetuhoisuudesta voi seurata kuolema tai vakavat lääketieteelliset seuraamukset ja pitkäaikaiset vammat (Sun 2011.)

Tässä tutkielmassa itsetuhoisuus määritellään tarkoittamaan kaikkia ajatuksia ja toimintaa, joka on vahingoksi yksilön hyvinvoinnille huolimatta siitä, onko toiminnan tarkoitus itsemurha.

2.3. Nuoruusikä

Nuoruus on ikä- ja kehitysvaihe lapsuuden ja aikuisuuden välissä ja liittyy murrosikään. Se sijoittuu eri lähteiden perusteella 10 ja 22 ikävuoden välille ja on nopean kasvamisen ja kehittymisen aikaa. Muutokset ovat fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja kognitiivisia. (WHO 2021, Duodecim sanakirjat 2021b.) Nuoruuden puberteetti muutokset kestävät noin viisi vuotta, kun taas psyykkiset ja psyko-neurologiset muutokset aikuisuuden saavuttamiseksi kestävät jopa yli kymmenen vuotta. Nuoruuteen kuuluu heikompi käyttäytymisen säätely, aivojen mielihyvakeskuksen voimakas reagointi jännitykseen, sosiaalisten tilanteiden synnyttämä kiihkeä toiminta tunteita käsittelevillä aivoalueilla ja voimakas reagointi stressiin. (Hermanson & Sajaniemi 2018.)

Tässä kirjallisuuskatsauksessa nuori määritellään iältään 12–23-vuotiaaksi henkilöksi.

3. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on koota tietoa LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuudesta. Tuotettua tietoa voidaan hyödyntää nuorten parissa työskennellessä, kun tunnistetaan itsetuhoisuuden riskissä olevia nuoria.

Katsauksella pyritään vastaamaan seuraavaan tutkimuskysymykseen:

Mitkä tekijät ovat yhteydessä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen?

4. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1. Kirjallisuushaku

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on teoreettista toisen asteen laadullista tutkimusta, jolla syvennetään tietoa jo tutkituista asioista tutkimalla tutkimustietoa (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tiedonhaku suoritettiin syksyllä 2021 Cinahl ja PsycINFO -tietokannoissa kohdistuen haku otsikkoon. Käytettyjä asiasanoja olivat mm. "Injuries, Self-Inflicted", "Self-Injurious Behavior", "Suicide", "Suicide, Attempted" OR "Suicidal Ideation" sekä (AND) "LGBTQ+ Persons", "Gay Persons" OR "Transgender Persons". Vapaasanahakusanoina käytettiin mm. LGBTIQ, gender minority, sexual minority, self-inflicted injuries, self harm, self injury ja self-destructive behavior. Sanojen katkaisua ei käytetty, koska hakusanoja oli paljon ja hakulausekkeet olivat pitkiä.

Asiasana- ja vapaasanahaut yhdistettiin ja rajauksena käytettiin vuosia 2011-2021. Kielirajauksena oli englantia ja suomi. Mukaan otettiin vertaisarvioitua tutkimusartikkelit. Sisäänottokriteereinä oli, että tutkimus käsittelee LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuutta ja vastaa tutkimuskysymykseen.

Tietokantojen rajattu hakutulos oli 243 tutkimusta. Tästä karsittiin poissulkukriteerien mukaisesti kirjallisuuskatsaukset, tutkimusten kaksoiskappaleet sekä tutkimukset, jotka eivät käsitelleet itsetuhoisuutta LGBTIQ-nuorten näkökulmasta. Myös ne tutkimukset, joissa tutkimuksen pääpaino ei ollut nuorissa, jätettiin katsauksen ulkopuolelle. Tässä vaiheessa hakutulos oli 92. Näistä 28 ei vastannut tutkimuskysymykseen ja kokotestiä ei ollut saatavilla 3. Kokotekstiä ei lähdetty etsimään, koska hakutuloksia oli riittävästi.

Jäljelle jäi 27 tutkimusta (Kuvio 1). Lopulta kirjallisuuskatsaukseen valikoitui 18 tutkimusta niin, että tutkimuksia olisi mahdollisimman monipuolisesti eri aiheista ja eri maista. Kaikki valitut tutkimukset olivat Cinahl-tietokannasta. Manuaalihakua ei käytetty, koska tutkimuksia löytyi riittävästi tietokantahakujen perusteella.

Tutkimuskysymys:

Mitkä tekijät ovat yhteydessä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen?

Hakusanat:

ASIASANAT: "LGBTQ+ Persons", MH "Gay Persons", MH "Transgender Persons", MH "Injuries, Self-Inflicted", MH "Self-Injurious Behavior", MH "Suicide", MH "Suicide, Attempted", MH "Suicidal Ideation"

Vapaasanat: LGBTQ, LGBTQ+, LGBTIQ, "gender minority", "sexual minority", "gender and sexual minorities", "gay people", "gay persons", "transgender persons", "transgender people", gay, lesbian, bi, transgender, intersexual, "intersex persons", "intersex people", "self inflicted injuries", "self-directed violence", "self harm", "self-harm", "self injury", "self-injury", "self mutilation", "self-mutilation", "self injurious behavior", "non-suicidal self injury", "selfharming behaviour", "self harming behaviour", "self harming behavior", "attempted suicide", "parasuicide", "self-destructive behavior", "self destructive behavior", "intentional self harm", "intentional self injuries", "self injury")

Tietokannat:

Cinahl (n=590), PsycINFO (n=354)

Sisäänottokriteerit:

- Käsittelee LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuutta
- Vastaa tutkimuskysymykseen

Hakutulos kokonaisuudessaan
ennen tietokantarajauksia
N= 944

Tietokantarajaukset:

- Ei käsittele ikä (n= 340)
- Ei suomen- tai englanninkielinen (n=48)
- Ei vertaisarvioitu (n=76)
- Ei tutkimusartikkeli (n=336)
- Ei julkaistu vuosina 2011-2021 (n=310)

Rajattu hakutulos
(n=243)

Poissulkukriteerit:

- Tietokantojen päällekkäiset tutkimukset (n=17)
- Kirjallisuuskatsaus (n=24)
- Ei käsittele itsetuhoisuutta (n=38)
- Ei käsittele LGBTIQ- nuorten näkökulmasta (n=75)

Otsikon ja abstraktin
perusteella valitut
(n=58)

Poissulkukriteerit:

- Ei kokotekstiä saatavilla (n=3)
- Ei vastaa tutkimuskysymykseen (n=28)

Valinnat tietokannoittain: CINAHL (n=18), PsycINFO (n=0)

Tietokannoista kokotekstin ja laadunarvioinnin perusteella valitut: (n=18)

YHTEENSÄ n= 18

Kuvio 1 Kirjallisuushakujen prosessi

4.2. Aineiston laadunarviointia

Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui 18 kansainvälistä tutkimusta (Liite 1), joista kaikki olivat englanninkielisiä. 16 tutkimusta oli Yhdysvalloista, yksi Kanadasta ja kaksi Iso-Britanniasta. Tutkimuksista 16 oli määrällisiä, yksi tutkimus oli laadullinen ja yksi mixed method -tutkimus, jonka pääpaino oli laadullisessa tutkimuksessa.

Määrällisten tutkimusten aineisto oli kerätty sähköisillä ja paperisilla kyselylomakkeilla pääasiallisesti niin, että aineisto oli kerätty muun tutkimuksen kuten vuotuisen koululaisten terveystutkimuksen yhteydessä. Vastajia kyselyillä oli vaihtelevasti 129 ja n. 117 000 välillä.

Laadullinen ja mixed method -tutkimus olivat Iso-Britanniasta. Laadullisessa tutkimuksessa oli 17 tutkittavaa ja aineisto kerättiin puolistrukturoidulla syvähaastattelulla ja analysoitiin teemoittain. Mixed method -tutkimus oli kaksiosainen, jossa ensimmäisessä osassa oli mukana 29 osallistujaa, joilta aineisto kerättiin puolistrukturoidulla haastattelulla. Toisessa osassa 789 vastaajaa täytti internetkyselyn.

Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset arvioitiin ja pisteytettiin (Liite 1) Joanna Briggs instituutin laadullisen tai poikkileikkaustutkimuksen arviointikriteerien avulla (Hotus n.d). Laadullisen tutkimuksen arviointikriteerin perusteella arvioitiin laadullisen ja mixed method -tutkimuksen tieteenfilosofisia lähtökohtia, metodologiaa, tutkimuskysymystä ja tavoitteita, aineiston keruumenetelmää, aineiston kuvausta sekä analyysiä, tulosten tulkintaa, kulttuurisia ja teoreettisia lähtökohtia, tutkijan ja tutkimuksen vaikutusta, osallistujien ja heidän äänensä kuvausta, eettisiä periaatteita, aineiston analyysia tulosten tulkintaa ja näiden eri asioiden yhteensopivuutta (Hotus 2018). Tutkimukset saivat 6 ja 7 pistettä kymmenestä. Puutteita oli tieteenfilosofisten sekä teoreettisten lähtökohtien kuvaamisessa ja tutkijan kulttuuristen ja teoreettisten lähtökohtien kuvauksessa sekä hänen vaikutuksensa tutkimukselle arvioimisessa (Hotus 2018).

Poikkileikkaustutkimuksen arviointikriteerien avulla arvioitujen tutkimusten pistemäärä vaihteli 1 ja 5 pisteen välillä. Minkään tutkimuksen kohdalla maksimi pistemäärä ei ollut kuin korkeintaan 6, koska missään tutkimuksessa ei muun muassa toteutettu altistusta. Puutteita oli mukaanotto- ja poisulokriteerien, kohderyhmän ja tutkimusolosuhteiden kuvauksessa, standardoitujen kriteerien käytössä osallistujien valinnassa ja sekoittavien tekijöiden tunnistamisessa ja niiden huomioimisessa. Lisäksi missään tutkimuksessa ei ollut käytetty validoitua mittaristoa. (Hotus 2019.) Pienimmät pistemäärät olivat 1/4 ja 2/4. Nämä tutkimukset otettiin mukaan katsaukseen, koska laadunarvioijan arviointikokemus oli vähäistä, jolloin pisteytys saattoi olla virheellisesti liian matala.

4.3. Aineiston analyysi

Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa toteuttamisessa apuvälineenä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jota hyödyntäen valittujen tutkimusartikkelien tulokset on järjestelty ja ryhmitelty (Tuomi & Sarajärvi 2018). Kirjallisuuskatsauksella on tarkoitus kuvata LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen liittyviä tekijöitä ja siksi sisällönanalyysiä on käytetty valittujen tutkimuksien tulosten analysoimiseen induktiivisesti, aineistolähtöisesti, jolloin luokat muodostuivat aineiston pohjalta (Kyngäs ym. 2011, Tuomi & Sarajärvi 2018). Tutkimuskysymys on ohjannut analyysiä, jota on pyritty tekemään ilman ennakkoajatuksia tai oletuksia (Eskola & Suoranta 1998).

Pelkistystä oli 205. Ne luotiin alkuperäisilmaisujen eli katsaukseen valittujen artikkelien tulosten pohjalta ja tulokset, jotka eivät vastanneet asetettuun kysymykseen, jätettiin analyysin ulkopuolelle. Valitut artikkelit ja niiden tulokset on esitetty katsauksen lopussa (Liite 1). Alkuperäisilmaisut pelkistettiin ja pelkistykset koottiin taulukkoon, jossa ne ryhmiteltiin eli klusteroitiin niin, että saman sisältöiset olivat yhdessä. Tämän jälkeen alkuperäisilmaisut jaettiin alaluokkiin, joista muodostettiin yläluokat ja lopulta yksi pääluokka. Pelkistämisen jälkeen ryhmittelyä ja luokittelua tehtiin useaan otteeseen ja lopulta muodostui yksi pääluokka, kaksi yläluokkaa ja kuusi alaluokkaa. Aineiston analyysi tehtiin lopullisten luokkien muodostuksen jälkeen ja näin vastattiin tutkimuskysymykseen. (Schreier 2012, Eskola & Suoranta 1998.)

Taulukko 1 Esimerkki aineiston analyysistä

Esimerkki alkuperäisestä ilmaisusta	Esimerkki pelkistyksestä	Esimerkki alaluokasta	Esimerkki yläluokasta
<p>”...<i>Sexual-minority adolescents who reported suicidal ideation and suicide attempts were more likely to reside in neighborhoods with higher LGBT assault hate crime rates...</i>” (1).</p> <p>”...<i>such policies [same-sex marriage policies] were associated with a statistically significant decline in the proportion of adolescents who were sexual minorities who reported attempting suicide in the past year...</i>” (13)</p>	<p>Itsemurhayrityksiä raportoineet seksuaalivähemmistönuoret asuivat todennäköisemmin alueilla, joissa esiintyi enemmän LGBT-hyökkäyksiä</p> <p>Samaa sukupuolta olevien avioliittopolitiikat olivat yhteydessä seksuaalivähemmistönuorten itsemurhayritysten vähenemiseen</p>	YMPÄRISTÖN ILMAPIIRI	YMPÄRISTÖTEKIJÄT
<p>“...<i>Those who experienced abuse or negative interactions related to their sexual orientation/ gender identity were 1.55 times more likely to plan or attempt suicide than those who had not...</i>” (10)</p> <p>”...<i>significantly more youths who experienced bathroom discrimination (60%) reported having considered suicide compared with youths who did not...</i>” (12)</p>	<p>Seksuaaliseen orientaatioon liittyvän hyväksikäytön kokeminen oli yhteydessä itsetuhoisuuteen</p> <p>WC-syrjintää kokeneet TGNB nuoret merkittävästi useammin kuvasivat harkinneensa itsemurhaa</p>	EPÄTASA-ARVOINEN KOHTELU	
<p>“...<i>Among the putative protective factors included in our analyses, perceived support from family, but not peers, was negatively correlated with suicide attempt history...</i>” (11)</p> <p>“...<i>Connectedness factors that protected against suicidal ideation included greater connectedness to parents and nonparental adults...</i>” (17)</p>	<p>Perheen tarjoama tuki negatiivisesti korreloi itsemurhayrityshistoriaan</p> <p>Vahvempi yhteys aikuisen suojeli itsemurha-ajatuksilta</p>	RIITTÄMÄTÖN TUKI	

5. TULOKSET

Kuvio 2 LGBTQ-nuorten itsetuhoisuuteen yhteydessä olevat tekijät (pääluokka, yläluokat ja alaluokat)

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen perusteella LGBTQ-nuorten itsetuhoisuuteen liittyi LGBTQ-nuoren viitekehukseen liittyvät tekijät (Kuvio 1), jotka sisälsivät yksilölliset tekijät ja ympäristötekijät. Niin yksilöllisille tekijöille kuin ympäristötekijöille löytyi kolme alaluokkaa.

5.1. Yksilölliset tekijät

LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen oli yhteydessä **yksilöllisiä tekijöitä**, joita olivat LGBTQ-nuoren *elämäntapahtumat*, joita olivat elämän eri kokoiset kriisit (10 & 14), identiteetin muutosyritys (6) ja aiempi itsetuhoisuushistoria (10 & 11). Erilaiset kriisit kuten ongelmat ystävien kanssa, koulupaineet ja taloudelliset ongelmat aiheuttivat nuorille ahdistusta (10 & 14). Identiteetin muutosyritys (6) ja

aiempi itsetuhoisuushistoria (10 & 11) ennustivat vahvasti itsetuhoisuutta itsemurhasuunnitteluna tai -yrityksenä.

”...Specifically, LGBT youth who attempted suicide in the past had 10 times greater odds of making another attempt during the 1-year prospective follow-up period...” (11)

”...The majority of respondents (89%, n = 702) indicated that there were other life crises (social determinant 5) that caused them distress when they were selfharming or feeling suicidal. The most frequently chosen options were academic pressure (70.6%, n = 514), problems with friends (47.4%, n = 345), bullying (38.3%, n = 279), family breakdown (35.4%, n = 258), participant illness (29.8%, n = 217), financial problems (29%, n = 211) and romantic relationships ending (25.3%, n = 184)...” (10)

Yksilön tausta oli yhteydessä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen. Huumausaineiden käyttöaiheet olivat yhteydessä itsetuhoisuuteen ja ne ennustivat itsetuhoisuutta (8). Uskonnollisen taustan omaavilla nuorilla taas oli suurempi todennäköisyys itsetuhoisuudelle (4). Itsetuhoisuus vaihteli sukupuoli- ja ikäryhmissä sekä sukupuoli-identiteetin ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella (5, 6, 7 & 11). Nuori-ikä ja identifioituminen transsukupuoliseksi ennustivat itsetuhoisuutta (6). Itsemurhayritykset vaihtelivat sukupuoliryhmissä ja transmiehillä oli enemmän itsemurhayrityksiä (5). Fyysinen terveys oli yhteydessä itsetuhoisuuteen niin, että yksilön oma sairaus ahdisti, kun nuori oli itsetuhoinen (10). Lisäksi suurentuneeseen itsetuhoisuuden riskiin oli yhteydessä nuoren invaliditeetti ja se, että nuorella oli jokin vamma (10).

“...Students who identified as a sexual minority were significantly more likely than heterosexual youth to report NSSI and suicidality during the previous 12 months (Table 3). In particular, bisexual youth showed a significantly greater likelihood of reporting repetitive self-injury (23.7%), suicidal ideation (43.8%), and a suicide attempt (19.5%), compared with their heterosexual, gay/lesbian, and questioning counterparts...” (17)

”...In adjusted models (Table 3), the strongest predictors of suicidality included younger age...” (6)

Psyykinen hyvinvointi oli yksilöllinen tekijä, joka oli yhteydessä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen. Toivottomuus ja impulsiivisuus olivat yhteydessä lisääntyneeseen itsetuhoisuuden todennäköisyyteen (11). Myös käytöshäiriö- (11), ahdistus- (11 & 17) ja masennusoireet (8, 11 & 17) olivat yhteydessä lisääntyneeseen itsetuhoisuuteen. Itsemurhayrityksiin liittyi myös samanaikainen mielenterveysongelma joissain tapauksissa (14).

“...Risk factors significantly associated with attempting suicide also included depressive and anxiety symptoms, being a victim of bullying, and being the victim of violence at school...” (17)

Psyykkiseen hyvinvointiin sisältyi identiteetin eheys, joka piti sisällään itsensä hyväksymisen (6, 7, 10 & 14). Itsensä hyväksyminen näkyi niin, että nuoren oma suuri sisäinen fobia sukupuoli-identiteettiä tai seksuaalista orientaatiota kohtaan oli yhteydessä kroonisen itsetuhoisuuden todennäköisyyteen (4 & 10). Lisäksi niillä, jotka kokivat sukupuoli-identiteettinsä negatiivisena todennäköisemmin, oli ollut itsetuhoisia ajatuksia (10).

“...Participants who had planned or attempted suicide were more likely to feel negative about their sexual orientation/ gender identity (social determinant 2) than those who had not ($\chi^2 = 8.272, df = 2, P < 0.05$)...” (10)

“...chosen name use in more contexts predicted fewer depressive symptoms and less suicidal ideation and suicidal behavior...” (15)

“...A higher rate of internalized homophobia was associated with a higher odds of reporting suicidal thoughts in the last month (OR $\frac{1}{4}$ 1.193, 95%CI $\frac{1}{4}$ 1.114–1.278) and reporting chronic suicidal thoughts over fleeting thoughts (OR $\frac{1}{4}$ 1.271, 95%CI $\frac{1}{4}$ 1.093–1.479)...” (4)

5.2. Ympäristötekijät

Ympäristötekijät olivat yhteydessä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen *ympäristön ilmapiirin* kautta. Ympäristön ilmapiirin tekijöitä olivat LGBTIQ-nuoren asuinalueen LGBTIQ- vastaiset rikokset (1) ja kaupunkiaste (3), elinympäristön poliittinen (13, 16 & 18) tai uskonnollinen ilmapiiri (4 & 6), mahdollisuus olla omana itsenäsä (10, 14 & 15) sekä kouluilmapiiri (2, 9, 17 & 18).

“...Sexual minority youths were less likely to report a suicide attempt if they lived in jurisdictions with more supportive climates...” (9)

“...In adjusted models (Table 3), the strongest predictors of suicidality included younger age, parents or caregivers using religion to say negative things about being LGBTQ, selfidentification as transgender or non-binary, discrimination because of sexual orientation or gender identity, physical threats or harm because of sexual orientation or gender identity...” (6)

Nuoren asuinalueen LGBTIQ-vastaisten rikosten isompi määrä näkyi itsemurha-ajatusten ja -yritysten määrän todennäköisyyden kasvuna (1). LGBTIQ-nuoren asuinalueen kaupunkiasteen yhteys itsetuhoisuuteen ilmeni niin, että itsemurhayrityksissä oli aluekategorioiden välillä eroa, joka ei ollut

kuitenkaan lineaarista (3). Suurkaupungeissa oli suurimmat arvot itsensä satuttamisessa ja itsemurhayrityksissä, kun taas maaseutualueilla oli matalimmat arvot (3).

“...For nonsuicidal self-directed violence and suicide attempts, TGD students in cities had the lowest rates and those in rural areas had the highest rates, with intermediate levels among suburban and town groups; these linear trends were significant (self-directed violence: $t = 2.5, P = .013$; suicide: $t = 2.1, P = .036$)...” (3)

Elinympäristön poliittinen ilmapiiri oli yhteydessä itsetuhoisuuteen niin, tasavertaiset avioliittopoliitikat olivat yhteydessä itsemurhayritysten vähenemiseen (13). Tasa-arvon kannalta edistykselliset progressiiviset politiikat ennustivat matalampaa itsemurha-ajattelua ja itseä vahingoittavaa käytöstä ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus olivat yhteydessä matalampaan itsetuhoisuuden riskiin (16). Uskonnollisessa yhteydessä kasvaneilla oli suurempi todennäköisyys itsetuhoiseen ajatteluun ja itsemurhayrityksiin (4).

“...All three indicators (i.e., religious upbringing with unresolved conflict, parental anti-homosexual religious beliefs, and leaving one’s religion of origin due to conflict) were found to be associated with suicidal thoughts in the last month...” (4)

Mahdollisuus olla ympäristössä omana itsenään oli yhteydessä itsetuhoisuuteen niin, että itsetuhoisuus oli vähäisempää ja myös se, että pystyi olemaan omana itsenään usealla elämän osa-alueella, oli merkityksellistä (10, 14 & 15). Suojeleva kouluilmapiiri näkyi itsetuhoisten ajatusten todennäköisyyden pienenemisenä, ja rajat koulussa madalsivat itsetuhoisuuden riskiä (9 & 18).

“...Those who were distressed by hiding their sexual orientation/gender identity (social determinant 3) were 1.72 times more likely to selfharm than those that were not ($\chi^2 = 3.87, P < 0.05$). Participants who reported that keeping their sexual orientation/gender identity a secret ‘strongly’ affected their selfharm and suicidal feelings were significantly more likely to attempt or plan suicide than those who were unaffected ($\chi^2 = 10.92, df = 3 \times 2, P < 0.01$)...” (10)

Ympäristötekijöiden toinen tekijä oli epätasa-arvoinen kohtelu, joka sisälsi koskemattomuuden kärsimisen (6 & 10), kiusatuksi tulemisen (2, 5, 6, 8, 10, 11 & 17) ja epätasa-arvon kokemisen (6, 12 & 17). Koskemattomuuden kärsiminen ilmeni niin, että fyysisten uhkien kokeminen ennusti vahvasti itsetuhoisuutta ja hyväksikäytön kokeminen oli yhteydessä itsetuhoisuuteen (6 & 10).

“...That is, greater experiences of LGBT victimization and younger age of same-sex attraction were associated with increased likelihood of past suicide attempts...” (11)

Kiusatuksi tuleminen ja epätasa-arvon kokeminen olivat yhteydessä itsetuhoisuuteen eri muodoissaan. Koulu- ja kyberkiusaaminen olivat yhteydessä itsetuhoiseen käytökseen ja kiusattujen nuorten todennäköisyys itsemurhayritykseen oli isompi (2). Sorron kohteeksi joutuminen oli itsemurhan yrittämisen riskitekijä ja sukupuoliperustainen kiusaaminen liittyi itsemurhayritysten isompaan määrään (5 & 17). Kiusaaminen ennusti niin itsemurhayritystä kuin itsemurhan ajattelemista ja syrjityksi tuleminen ennusti vahvasti itsetuhoisuutta (6, 8 & 11). WC-syrjintä nousi esiin eräänä syrjinnän muotona ja oli yhteydessä itsetuhoisuuden todennäköisyyden lisääntymiseen (12).

“...In adjusted models (Table 3), the strongest predictors of suicidality included...discrimination because of sexual orientation or gender identity, physical threats or harm because of sexual orientation or gender identity...” (6)

“...Meanwhile, the odds of attempting suicide and making serious suicide attempts were generally greater among bullied youth in the adjusted models...” (2)

Riittämätön tuki oli yhteydessä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen. Se ilmeni yhteydessä aikuiseen (17), tuen saamisessa (11 & 17), mahdollisuudessa puhua (10) sekä avunhakemiskomuksissa (8). Yhteys aikuiseen ilmeni vahvana itsetuhoisuudelta suojelevana tekijänä (17). LGBTIQ-yhteisön tuki taas ennusti pienempää itsemurha-ajattelua ja itsensä satuttamista (16), kun taas perheen vähäinen tuki oli yhteydessä itsemurhayritykseen elämän aikana (11). Mahdollisuus puhua liittyi itsetuhoisuuteen, sillä ne, joiden ei ollut mahdollista puhua, todennäköisemmin suunnittelivat ja yrittivät itsemurhaa (10). Lisäksi uskomukset avun hakemisesta ennustivat itsemurhayrityksiä (8).

“...Those participants that felt affected by not being able to talk about their emotions (social determinant 4) had significantly higher rates of selfharm ($\chi^2 = 20.047$, $df = 2$, $P < 0.001$) and suicidal plans or attempts ($\chi^2 = 12.798$, $df = 2$, $P < 0.01$) than those who were less affected...” (10)

6. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN EETTISYYS

Hyvää tieteellistä käytäntöä noudattamalla on pyritty tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen luotettavuuteen ja eettisyyteen. Kirjallisuuskatsaus on pyritty suorittamaan hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen tutkimuksen eettisyyden takaamiseksi. Sen mukaisesti on noudatettu tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja pyrkien rehellisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen kaikissa kirjallisuuskatsauksen työvaiheissa suunnittelusta tulosten esittämiseen. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa on pyritty soveltamaan sellaisia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä, jotka ovat hyväksytyjä ja eettisiä tieteellisessä tutkimuksessa. Osana tätä on kunnioitettu muiden työtä ja viitattu tekstin sisäisillä viitteillä ja lähdeluettelossa asianmukaisesti muiden töihin. Myös suunnittelu, toteutus ja raportointi on toteutettu tiedeyhteisön asettamien vaatimusten mukaan. Tutkimuslupaa tai ennakoarviointia ei ole hankittu perustellusti, koska ne on arvioitu tarpeettomiksi. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen toteuttamiseen ei ole tutkijalla mitään merkityksellisiä sidonnaisuuksia eikä sen tekemiseen ole hyödynnetty rahoitusta. (TENK 2012.)

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tekijän kokemattomuus on voinut vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen (Eskola & Suoranta 1998, Kylmä & Juvakka 2007). Tutkija on pyrkinyt hyvään tieteelliseen käytäntöön, mutta kokemattomuudessaan ei välttämättä huomaa toimintansa puutteita tai virheitä. Toisen tutkijan osallistuminen olisi parantanut luotettavuutta ja eettisyyttä, mutta se ei ollut mahdollista. Tätä puutetta on pyritty huomioimaan aktiivisella osallistumisella seminaarityöskentelyyn, jossa on haettu ohjausta ja neuvontaa ja vertaistukea työn toteuttamiseen työn ohjaajalta ja opiskelijakollegoilta.

7. KIRJALLISUUSKATSAUKSEN LUOTETTAVUUS

Tämän katsauksen luotettavuuteen vaikutti se, että kaikki tutkimusartikkelit olivat englanninkielisiä eikä se ole tutkijan äidinkieli. Aineiston tulkinnassa saattaa olla virheitä, joilta tutkija ei ole huomannut. Tutkijan tutkimuksenlukutaito on myös vasta kehitymässä ja lisäksi tutkija on melko kokematon muiltakin osin (Eskola & Suoranta 1998, Kylmä & Juvakka 2007.) Lisäksi aineiston analyysiin ja sen luotettavuuteen on vaikuttanut se, että kirjallisuuskatsausta on tehnyt yksi tutkija, jolloin aineiston tulkinta ei ole niin reliaabelia (Eskola & Suoranta 1998). Toisen tutkijan panos olisi voinut ohjata sisällönanalyysia toiseen suuntaan. Kuitenkin yhdenkin tutkijan suorittamana kirjallisuuskatsaus lisää ymmärrystä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen liittyvistä tekijöistä (Kylmä & Juvakka 2007.)

Kirjallisuuskatsauksella on pyritty tuottamaan mahdollisimman luotettavaa tietoa LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen liittyvistä tekijöistä ja luotettavuuteen on pyritty yleiset luotettavuuskriteerit soveltuvin osin huomioimalla (Kylmä & Juvakka 2007). Uskottavuuteen on pyritty sillä, että katsausta on tehty pitkällä aikavälillä tutkimuspäiväkirjaa hyödyntäen. Tutkimusprosessia on yritetty kuvata niin aineiston hakuprosessin, tutkimusten laadunarvioinnin sekä aineiston luokittelun ja analyysin osalta mahdollisimman tarkasti, jotta lukijan on mahdollista arvioida kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta ja vahvistettavuutta. Arvioinnin tueksi on esitetty systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista alkuperäisilmaisuja. (Eskola & Suoranta 1998, Kylmä & Juvakka 2007.)

Kirjallisuuskatsauksen tulosten siirrettävyyden arviointiin on pyritty sillä, että katsaukseen valittujen tutkimusartikkeleiden oleelliset tiedot on kuvattu taulukossa raportin liitteissä kuin myös tekstissä. Tutkimuksen aiheen eettisyyttä ja tarpeellisuutta on tuotu esiin johdanto kappaleessa. Tutkimuskysymys on muotoutunut aineistohaun pohjalta sellaiseksi, että artikkeleita on löytynyt ainakin kaksikymmentä. Alkuperäiseen tutkimuskysymykseen LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuden muodoista ei löytynyt tarpeeksi tutkimusartikkeleja. Kirjallisuuskatsauksen toteuttamisessa on hyödynnetty vertaisarviointia ja ohjausta ja tutkija on yrittänyt ottaa palautetta vastaan työstään ja mahdollisuuksien mukaan työstänyt työtä palautteen pohjalta. Kirjallisessa raportoinnissa tavoitteena on ollut selkeys ja luotettavuus. Näillä keinoilla on lisätty luotettavuutta. (Eskola & Suoranta 1998.)

Tutkimusartikkelit valittiin niin, että artikkeleita olisi noin kaksikymmentä ja niin, että tulokset olisivat monipuolisia. Tutkimuskysymykseen vastaavia artikkeleita olisi ollut enemmän ja se, että kaikkia ei otettu mukaan katsaukseen, vaikuttaa aineistonkattavuuden osalta kirjallisuuskatsauksen eettisyy-

teen. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tulokset olisivat voineet olla toisenlaisia, jos kaikki artikkelit olisi otettu mukaan analyysiin. Toisaalta laadulliseen tutkimukseen kuuluu aineiston harkinnanvaraisuus ja tarkoituksenmukainen poiminta, kun tarkoitus ei ole tilastollinen kuvaaminen. (Eskola & Suoranta 1998.)

Tutkimusartikkelien valinnassa on pyritty luotettavuuteen valitsemalla mahdollisimman uusia, vertaisarvioituja, tieteellisiä artikkeleja. Käytetyt kriteerit on esitetty sekä kirjallisesti että kuviona Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen -kappaleessa. Luotettavuutta lisää myös tutkimusartikkelien arviointi. (Eskola & Suoranta 1998.) Tässä katsauksessa tutkimusartikkelien arviointiin on käytetty Joanna Briggs Institute -arviointikriteereitä. Tutkimusten arviointi oli haastavaa ja tutkija oli epävarma arvioinnin pätevyydestä ja luotettavuudesta, mikä heikentää katsauksen luotettavuutta. Tämä katsauksen heikkous on tuotu esille, jotta lukija voi arvioida kriittisesti työtä.

8. POHDINTA

8.1. Tulosten tarkastelu

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen perusteella LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen yhteydessä olevat tekijät ovat nuoren viitekehukseen eli hänen lähtökohtiinsa liittyviä tekijöitä, jotka jakautuvat yksilöllisiin tekijöihin ja ympäristötekijöihin. Yksilölliset tekijät ovat sellaisia, että liittyvät LGBTIQ-nuoreen ja ympäristötekijät sellaisia, että liittyvät LGBTIQ-nuoren kokemukseen ympäristöstään. Lisäksi vaikuttaa, että yksilölliset tekijät ja ympäristötekijät ovat monimutkaisesti yhteydessä toisiinsa. Eri tekijöihin on mahdollista vaikuttaa niin, että itsetuhoisuus vähenisi. Aiemmista tutkimuksista löytyy yhtäläisyyksiä saatuihin tuloksiin.

Yksilölliset tekijät ovat yhteydessä itsetuhoisuuden riskiin tai suojavaikutukseen siltä. Yksilöllisistä tekijöistä elämäntapahtumat kuten eri kokoiset elämän kriisit ja tietyt taustatekijät kuten tietty seksuaali-identiteetin kokemus voivat lisätä itsetuhoisuuden todennäköisyyttä kuin myös psyykinen huonovointisuus. Samanlaisia tuloksia tuovat esiin Rimes ym. (2018) tutkimusartikkelissaan kuvatessaan itsetuhoisuuteen merkitsevästi yhteydessä olevia ei-LGB tekijöistä, joita oli muun muassa sukupuoli ja seksuaalinen suuntautuminen. Myös Tahvanaisen ym. (2021) mukaan itsemurhan riskitekijöitä yleisesti nuorilla ovat sosiodemografiset riskitekijät kuten miessukupuoli, huono sosioekonominen asema ja kuormittavat elämäntapahtumat. Näin siis tausta voi olla yhteydessä itsetuhoisuuteen muil-

lakin kuin LGBTIQ-nuorilla. Myös Suomalainen ym. (2018) kuvaavat itsetuhoisuudelta suojaavatekijöitä ja riskitekijöitä, joita ovat perheeseen liittyvät tekijät, elämäntapahtumat, mielenterveyden häiriöt, persoonallisuustekijät ja koulutustasoon ja sosioekonomiseen tasoon liittyvä tekijät.

Vaikuttaa siltä, että tietyn taustatekijän puute vähentää itsetuhoisuuden todennäköisyyttä. Esimerkiksi transsukupuolisuus vaikuttaisi lisäävän itsetuhoisuuden todennäköisyyttä. Jonkin muun sukupuolivähemmistöön sisältyvän sukupuolencokemuksen yhteydessä itsetuhoisuuden todennäköisyys olisi pienempi. Kuitenkin taustatekijän riskiä voi pienentää ympäristön suhtautuminen ja myös muut yksilölliset tekijät kuten psyykinen hyvinvointi. Yksilön taustatekijät ovat sellainen tekijä, jonka osista katsauksen tutkimuksissa oli osin risteäviä tuloksia. Tätä selittää varmaan osaltaan viitekehyyksen muiden tekijöiden vaikutus ja yhteys, mitä on hankala tutkia tyhjentävästi.

Yksilöllisiin tekijöihin kuuluva psyykinen hyvinvointi voi olla riski- tai suojaavatekijä. Huono psyykinen hyvinvointi, joka voi ilmetä masennus-, ahdistus- tai käytöshäiriöoireina, on yhteydessä lisääntyneeseen itsetuhoisuuden todennäköisyyteen. Hyvä psyykinen hyvinvointi itsensä hyväksymisen kautta voi toimia suojaavana tekijänä. Myös Suomalainen ym. (2018) kuvaavat mielenterveyden häiriöiden ja persoonallisuustekijöiden olevan riskitekijöitä itsetuhoisuudelle. Psyykinen hyvinvointi on jokaisella nuorella erilainen ja vahvasti kytköksissä muihin itsetuhoisuuteen yhteydessä oleviin tekijöihin LGBTIQ-nuoren viitekehyyksessä. Tähän psyykkisen hyvinvoinnin merkitykseen itsetuhoisuuteen liittyen sopii myös Tahvanaisen ym. (2021) katsauksen tulos siitä, että toivottomuus oli riskitekijä itsetuhoisuuteen. Myös Sumia ym. (2015) kuvaa, että kokemus erilaisuudesta saattaa joko yksin tai erikseen oman seksuaali- ja sukupuoli-identiteetin epävarmuuden voivat vaikuttaa itsetuntoon negatiivisella tavalla.

LGBTIQ-nuoren itsetuhoisuuteen yhteydessä olevista yksilöllisistä tekijöistä osaan voidaan vaikuttaa, osaan ei. Näitä tekijät voidaan kuitenkin hyödyntää arvioitaessa nuoren itsetuhoisuuden riskiä. Esimerkiksi neuvolassa voidaan ennaltaehkäisevästi toimia kasvavan lapsen hyväksi ja tarjota apua perheille heidän kohdatessaan erilaisia ja eri kokoisia elämäntapahtumia. Yksilön taustan riskejä, psyykkistä hyvinvointia ja elämäntapahtumien tuomaa riskiä voidaan arvioida, huomioida ja tukea myös kouluterveydenhuollossa ja opiskelijaterveydenhuollossa. Terveystuella voi tukea ikätasoisesti esimerkiksi seksuaalisuuden ja sukupuoli-identiteetin muotoutumista kannustamalla hyväksyntään ja monianisiteetin tarjoamalla tietoa. Näin tuetaan psyykkistä hyvinvointia ja luodaan hyvää pohjaa elämäntapahtumista selviämiseen. Myös Jaskarin & Keski-Rahkosen (2021) mukaan vähemmistöstressiin, joka on yhteydessä eriarvoiseen asemaan vähemmistöön kuulvalle, voidaan vaikuttaa

muun muassa tukemalla itsensä hyväksymistä. He tuovat esiin kiusaamiseen ja syrjintään puuttumisen ja yhteiskunnan rakenteiden muuttamisen.

Ympäristötekijät ovat yhteydessä itsetuhoisuuden riskiin tai suojavaikutukseen siltä. Ympäristö voi suhtautua LGBTIQ-nuoreen eri tavoin. Suhtautuminen ilmenee ilmapiirissä, toiminnassa eli kohtelussa ja siinä, saako yksilö riittävästi tukea. LGBTIQ-nuorta itsetuhoisuudelta vaikuttaa suojaavan tasa-arvoinen ilmapiiri ja kohtelu sekä se, että nuori saa riittävästi tukea. Epätasa-arvoinen ilmapiiri, epätasa-arvoinen kohtelu ja riittämätön tuki taas ovat yhteydessä isompaan itsetuhoisuuden todennäköisyyteen. Riittämätön tuki ilmenee tuen ja yhteyden puuttumisena ja negatiivisina avunhakemiskomuksina. Myös Rimes ym. (2018) kuvaus siitä, että itsetuhoisuuteen on yhteydessä se, että ei koe hyväksyntää asuinympäristössään sopii tämän katsauksen ympäristötekijöihin.

LGBTIQ-nuoren itsetuhoisuuteen yhteydessä oleviin viitekehykseen liittyviin tekijöihin voidaan yrittää vaikuttaa eri keinoin itsetuhoisuuden vähentämiseksi. Vaikutusta saadaan aikaan ympäristöön vaikuttamalla ja tarjoamalla nuorelle tukea. Yksin nuoren on hankala muuttaa omaan viitekehykseensä liittyviä tekijöitä, vaikka voikin osallistua toimijana jollakin tavalla. Nuori voi tuoda ilmi riittämättömyyden tuen tarjoamista ja tuen tarvetta ja tuoda ilmi kokevansa tai havaitsevansa epätasa-arvoista kohtelua. Näin ollen nuori ei ole vain toiminnan kohde vaan voi vaikuttaa elämäänsä. Kuitenkin voidaan toimia kuvastusti hän tarvitsee toivoa ja rohkeutta, jota nuorella ei välttämättä ole haastavassa kehitysvaiheessa. Hyvä ilmapiiri voi helpottaa nuoren vaikutusmahdollisuuksia. Lainsäädännöllä ja normeilla ja niiden soveltamisella käytäntöön erilaisuutta hyväksyvän ilmapiirin luomiseksi tuetaan myös nuoren toimijuutta.

LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen yhteydessä oleviin ympäristötekijöihin voidaan siis vaikuttaa eri tavoin. Ympäristötekijöistä riittämättömästä tuesta merkitsevästi itsetuhoisuuteen on yhteydessä aikuisen tuen puute. Myös Laukkalan ym. (2008) katsauksen perusteella hyvät ihmissuhteet ovat suojaava tekijä itsetuhoisuudelta. Tähän sosiaali- ja terveydenhuolto voivat pyrkiä vaikuttamaan tarjoamalla tukea. Lastenneuvoloissa voidaan arvioida ja tukea vanhemman ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa ja myös tarjota tukea, kun perhe kohtaa erilaisia elämäntapahtumia. Olisi tärkeää löytää tukea tarvitsevat perheet ja toisaalta myös tuoda ilmi perheille, että muuttuvissa tilanteissa apua on tarjolla. Näin lapselle ja tulevalle nuorelle pyritään takaamaan aikuisen tukea jo varhaisesta vaiheesta. Lapsen varttuessa kouluterveydenhuolto ja opiskelijaterveydenhuolto ovat tärkeässä asemassa. Myös opettajat, ohjaajat ja vanhemmat ovat merkittävässä roolissa toimiessaan niin, että kaikki nuoret saisivat riittävästi tukea.

Viitekehysten ajatellaan kirjallisuuskatsauksessa muodostuvan nuoresta ja nuoren kokemuksesta ympäristössään. Ympäristö on sekä konkreettinen että näkymätön tila, jolla on ilmapiiri ja jossa on toimintaa. Ilmapiiri ja toiminta syntyvät ympäristössä olevien ihmisten vuorovaikutuksen myötä. Niin kuin muutkin ihmiset ympäristössä, nuori on ainutlaatuinen yksilö omine kokemuksineen ja näin viitekehys on monimutkaisten toisiinsa yhteydessä olevien tekijöiden summa. Rimes ym. (2018) kuvaavat LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen yhteydessä olevien tekijöiden olevan psykososiaalisia. Tämän katsauksen tulokset voitaisiin hyvin ajatella psykososiaalisina, sillä ympäristötekijät ja yksilölliset tekijät ovat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ilmeneviä ja yksilön psyykeeseen yhteydessä olevia. Psykososiaalinen kuvaa hyvin tässä katsauksen pohdinnassa esiin tuotuja viitekehukseen liittyviä tekijöitä ja niiden välistä yhteyttä ja vuorovaikutusta.

Myös Jaskarin ja Keski-Rahkosen (2021) katsauksessa käytetty vähemmistöstressikäsite sopii viitekehukseen liittyviin tekijöihin sekä yksilöllisten tekijöiden ja ympäristötekijöiden keskinäisvaikutuksiin. Vähemmistöstressi kuvataan sosiaalisista ja rakenteellisista olosuhteista johtuvaksi kuormitukseksi, jonka lähtökohta on vahvasti normitetussa yhteiskunnassa. Se selittää vähemmistön ja muun väestön välistä eroa hyvinvoinnissa (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021). Näin siis ympäristö kuormittaa LGBTIQ-nuorta ja asettaa hänet erilaiseen asemaan, tässä tapauksessa itsetuhoisuuden suhteen. Esimerkiksi yksilöllisistä tekijöiltään sukupuolivähemmistötaustainen nuori voi sukupuolivähemmistöihin negatiivisesti suhtautuvassa ilmapiirissä kokea epäasiallista kohtelua, joka voi heikentää nuoren psyykkistä hyvinvointia. Näin siis eri tekijöiden yhteisvaikutus voi olla erillinen tekijä yhteydessä itsetuhoisuuteen.

Ympäristön ilmapiiri voi tukea ympäristön muita tekijöitä. Ilmapiirin ollessa tasa-arvoinen eli LGBTIQ-myönteinen eli yksilöiden erilaisuuden hyväksyvä, nuorten on helpompi olla omana itsenään ja hyväksyä itse itsensä. Kun näkee muiden hyväksyvän erilaisuutta, on helpompi itsekkin hyväksyä erilaisuutta, jolloin tasa-arvoinen ilmapiiri vahvistuu. Ilmapiiri ilmenee myös toiminnassa eli esimerkiksi siinä, miten toimitaan, kun huomataan kiusaamista eli epätasa-arvoista kohtelua. Ympäristön ilmapiiri syntyy osin lainsäädännön kautta. Tasa-arvoon pyrkivä lainsäädäntö ei kuitenkaan säädi kaikista mahdollisista tilanteista erikseen ja esimerkiksi hedelmöityshoitoja ovat naisparit saaneet julkisessa terveydenhuollossa vasta vähän aikaa. Tällainen toiminta on voinut yleisesti vaikuttaa heikommissa asemassa olevien kokemaan ilmapiiriin negatiivisesti ja myös asettaa henkilön eriarvoiseen asemaan. On siis tärkeätä luoda positiivista erilaisuuden hyväksyvää ilmapiiriä, jossa epätasa-arvoista toimintaa kitketään pois.

Tämän katsauksen mukaan nuorten itsetuhoisuuteen vaikuttavat monet tekijät, jotka ovat yhteydessä toisiinsa eri tavoin. Nuori elää yhteydessä ympäristöönsä. Positiivinen yhteys ympäristöön suojaa nuorta. Negatiivinen yhteys tai yhteyden puute on riskitekijä itsetuhoisuudelle. Erilaisuuden salliminen, hyväksyminen ja tukeminen vaikuttaa olevan vahvasti yhteydessä itsetuhoisuuden vähäisempään määrään. Tärkeätä on myös huomata, että erilaisuus ei tarkoita pelkästään LGBTIQ-asemaa. Kuka tahansa nuori voi kokea kuuluvansa johonkin vähemmistöön eikä nuori välttämättä tuo asemaansa ilmi. Tästä syystä on merkityksellistä, että erilaisuus hyväksytään ja että kaikille nuorille taataan tarpeeksi tukea, koska näin suojataan niitä, jotka ovat suuremmassa riskissä. Myös Jaskari & Keski-Rahkonen (2021) kuvaavat, että vähemmistöstressi koskee muitakin vähemmistöjä kuin LGBTIQ-vähemmistöjä.

Yhteenvedona LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen liittyvät tekijät ovat moninaisia ja monin tavoin toisiinsa kytköksissä. Vaikuttaa, että kaikki nuoret hyötyisivät erilaisuuden hyväksymisestä. Kun ympäristö hyväksyy yksilöt erilaisina, yksilön on helpompi hyväksyä muut ja itsensä. Hyväksytyksi tuleminen lisää psyykkistä hyvinvointia, josta hyötyy sekä yksilö että ympäristö. Terveystuella on mahdollista tukea tarjotessaan kannustaa ja tarjota apua erilaisuuden hyväksymiseen. Kuitenkin tarvitaan lisäksi muunlaista yhteiskunnallista työtä, jotta luodaan tasa-arvoista erilaisuuden hyväksyvää ilmapiiriä.

8.2. Johtopäätökset

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen perusteella useat eri tekijät ovat yhteydessä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen. Lisäksi nämä tekijät vaikuttavat olevan yhteydessä toisiinsa. LGBTIQ-nuoren yksilölliset tekijät sekä ympäristötekijät ovat merkityksellisiä tekijöitä, joka voivat olla yhteydessä sekä vähäisempään että lisääntyneeseen itsetuhoisuuteen. Tekijät ovat sellaisia, että LGBTIQ-nuoren on itse hyvin hankala itse niihin vaikuttaa ilman tukea. Kuitenkin tekijät ovat sellaisia, että niitä voidaan muuttaa yhteiskunnallisesti ja niitä voidaan huomioida, arvioida ja käyttää hyväksi itsetuhoisuutta ennaltaehkäistäessä tai nuoria tukeessa. Tekijöitä vaikuttaa yhdistävän se, että ne liittyvät erilaisuuden hyväksymiseen itsessä ja muissa ja niiden perusteella nuoret hyötyisivät siitä, että erilaisuutta hyväksyttäisiin enemmän.

On huomioitava, että nuori ei välttämättä tuo esiin, että kokee kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Voi myös olla, että hän ei ole vielä varma seksuaalisesta suuntautumisestaan tai sukupuolikokemuksestaan. Näin siis jokainen nuori voi potentiaalisesti olla LGBTIQ-nuori, jolloin se,

että kaikille nuorille pyritään tarjoamaan ympäristö, joka suhtautuu heihin positiivisesti tai vähintään neutraalisti, voi olla hyödyllistä LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuden kannalta.

LGBTIQ-nuoret hyötyvät seuraavista toimista:

- Tuetaan ilmapiiriä, joka hyväksyy erilaisuuden. Näin voidaan vähentää nuorten itsetuhoisuutta, erityisesti on ehkäistävä ja puututtava kiusaamiseen ja syrjintään. Tämä hyödyttää myös muita vähemmistöasemassa olevia.
- Varmistetaan jokaiselle nuorelle riittävästi tukea. Erityisesti tärkeää on, että jokaisella nuorella on yhteys aikuiseen.
- Huomioidaan nuoren yksilöllinen tausta ja kokemukset kiusatuksi tai syrjityksi tulemisesta, jolloin voidaan pyrkiä tarjoamaan tukea itsetuhoisuuden riskissä oleville.
- Tuetaan LGBTIQ-nuoren psyykkistä hyvinvointia. Itsensä hyväksymistä tukee erityisesti mahdollisuus olla omana itsenään, mitä ympäristön LGBTIQ-myönteinen ilmapiiri tukee.

8.3. Jatkotutkimusaiheet

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen pohjalta heräsi aiheita jatkotutkimuksille. Vaikuttaa siltä, että aiheesta on melko vähän suomalaista tutkimusta, jolle voisi olla tarvetta. Erityisesti laadullinen tutkimus voisi olla tarpeellista aiheesta suomalaisten LGBTIQ-nuorten kokemusten kuvaamiseksi. Jatkossa olisi hyödyllistä tutkia esimerkiksi:

- Millaiseksi suomalaiset LGBTIQ-nuoret kokevat ympäristönsä?
- Mitkä asiat Suomalaisessa viitekehyksessä lisäävät tai vähentävät itsetuhoisuutta?
- Millaisia kokemuksia LGBTIQ-nuorilla on Suomalaisessa terveydenhuollossa?
- Miten Suomalainen terveydenhuolto pystyisi aikaisessa vaiheessa puuttumaan LGBTIQ-nuorten itsetuhoisuuteen ja tukemaan nuoria?
- Miten LGBTIQ-nuoret kokevat tasa-arvoisen avioliittolain ja hedelmöityshoitojen antamisen naispareille julkisessa terveydenhuollossa vaikuttaneen itsetuhoisuuteen tai toivoon?
- Miten voidaan tukea Suomalaisessa yhteiskunnassa niitä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä itsetuhoisuuden vähäisempään määrään?

LÄHTEET

- Duodecim sanakirja. Terveysportti. (2021a) Lääketieteen suomi-englanti -sanakirja: *itsetuhoisuus*.
- Duodecim sanakirjat. Terveysportti (2021b) Lääketieteen termit. *Nuoruusikä*. <https://www.terveysportti.fi/apps/sanakirjat/0/nuoruusik%C3%A4>. (11.01.2022)
- Eskola, J., & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Hermanson E. & Sajaniemi N. (2018) Nuoruuden kehitys - mitä tapahtuu pinnan alla? *Duodecim* **134**(8), 843-849.
- Hotus. (2018) *JBI kriteerit laadulliselle tutkimukselle ja selosteosa*. PDF-julkaisu. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/03/jbi-kriteerit-laadulliselle-tutkimukselle-ja-selosteosa-2.pdf> (31.12.2021)
- Hotus. (2019) *JBI kriteerit ja selosteosa poikkileikkaustutkimukselle*. PDF-julkaisu. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/04/jbi-kriteerit-ja-selosteosa-poikkileikkaustutkimus-final.pdf> (12.1.2022)
- Hotus. (n.d) *Tutkimusten arviointikriteeristöt (JBI)*. <https://www.hotus.fi/jbin-kriittisen-arvioinnin-tarkistuslistat/> (31.12.2021)
- Jaskari O. & Keski-Rahkonen A. (2021) Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. *Duodecim* **137**(17), 1781-1788.
- Jokela S., Luopa P., Hyvärinen A., Ruuska T., Martelin T. & Klemetti R. (2020) *Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019*. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-580-3>. 12.01.2022.
- Klonsky E.D. & Muehlenkamp J.J. (2007) Self-injury: A research review for the practitioner. *Journal of Clinical Psychology; J.Clin.Psychol* **4**(11), 1045-1056.
- Kylmä J. & Juvakka T. (2007) *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki. : Edita Prima Oy.
- Kyngäs H., Elo S., Pölkki T. Kääriäinen M. & Kanste O. (2011) Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede* **23**(2), 138-148.
- Lahti A. 2014. *Epidemiological study on trends and characteristics of suicide among children and adolescents in Finland*. University of Oulu: Oulu.
- Laukkala T., Jylhä P., Isometsä E., Koponen H., Marttunen M., Wahlbeck K., Laajasalo T., Vuorio A. & Pirkola S. (2020) Itsemurhaa yrittäneen psykiatrisen hoito - kysy, kuuntele ja hoida perussairaus. *Suomen Lääkärilehti - Finlands Läkartidning* **75**(38), 1920-1925.
- Littlejohn T., Poteat T. & Beyrer C. (2019) Sexual and Gender Minorities, Public Health, and Ethics. *The Oxford Handbook of Public Health Ethics*. OXFORD HANDBOOKS ONLINE. Verkkokirja. <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780190245191.001.0001/oxfordhb-9780190245191-e-17> (24.10.2021)
- Pelkonen M, Karlsson L. & Marttunen M. (2011) Adolescent Suicide: Epidemiology, Psychological Theories, Risk Factors, and Prevention. *Current pediatric reviews*. [Online] **7** (1), 52–67.
- Salmi T.M., Kaunonen M., Rissanen M., & Aho A.L. (2014) Nuorten itsetuhoisuus ja avun saanti itsetuhoisuuteen/Adolescents' self-harm and help for it. *Hoitotiede* **26**(1), 11-24.

- Rimes K.A., Shivakumar S., Ussher G, Baker D., Rahman Q & West E. (2018) Psychosocial Factors Associated With Suicide Attempts, Ideation, and Future Risk in Lesbian, Gay, and Bisexual Youth. *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*. **40**(2), 83-92.
- Schreier M. (2012) *Qualitative Content Analysis in Practice*. Sage Publications.
- Skegg K. (2005) Self-harm. *The Lancet (British Edition)*; *Lancet* **366**(9495), 1471-1483.
- Strandholm T., Ranta K., Gergov V., Tainio V., Lindberg N., Ehrling L. & Marttunen M. (2016) Nuorten itsetuhoisuuden ja epävakaiden piirteiden psykoterapeuttisten hoitomuotojen vaikuttavuus: systemaattiseen hakuun perustuva kirjallisuuskatsaus. *Suomen Lääkärilehti - Finlands Läkartidning* **71**(10), 717-723.
- Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. (2021) *Sukupuolen moninaisuuden sanasto*. Saatavissa: <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/>. 12.01.2022.
- Sumia M., Savioja H., Lindberg N., Holttinen T. & Kaltiala-Heino R. (2015) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten mielenterveys. *Suomen Lääkärilehti - Finlands Läkartidning* **70**(26-32), 1919-1925.
- Sun F. (2011) A Concept Analysis of Suicidal Behavior. *Public Health Nursing* **28**(5), 458-468.
- Suomalainen L., Seilo N., Haravuori H. & Marttunen M. (2018) Nuoren viiltely ja muu itsetuhoisen käyttäytyminen. *Duodecim* **134**(8), 857-864.
- Suomen perustuslaki 731/1999. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. 11.01.2022.
- Tahvanainen M., Riipinen P., Jääskeläinen E. & Halt A. (2021) Miten itsemurhariskiä voidaan arvioida?: itsemurhan riskitekijät ja niiden huomioiminen yleislääkärin työssä. *Duodecim* **137**(9), 925-932.
- Tasa-arvolaki 609/1986. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1986/19860609>. 11.01.2022.
- TENK. (2012) *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. PDF-julkaisu. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. (12.1.2022)
- Tuomi J. & Sarajärvi A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.
- WHO. (2017) *Gender, Equity & Human Rights (GER)*. PDF-julkaisu. <https://www.who.int/gender-equity-rights/news/20170329-health-and-sexual-diversity-faq.pdf> (22.9.2021)
- WHO. (2021) *Adolescent health*. https://www.who.int/health-topics/adolescent-health#tab=tab_1 (22.9.2021)
- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325> (11.01.2022)
- Yle uutiset. (2020) *Naisparien ja itsellisten naisten hedelmöityshoidot käynnistyvät hiljalleen yliopistosairaaloissa – julkisella puolella hoidettiin aiemmin vain heteropareja*. <https://yle.fi/uutiset/3-11425103> (11.01.2022)

LIITE 1. Katsaukseen valitut tutkimusartikkelit

1. Duncan D.T. & Hatzenbuehler M.L. (2014) Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Hate Crimes and Suicidality Among a Population-Based Sample of Sexual-Minority Adolescents in Boston. *American Journal of Public Health* **104**(2), 272-278.
2. Duong J. & Bradshaw C. (2014) Associations Between Bullying and Engaging in Aggressive and Suicidal Behaviors Among Sexual Minority Youth: The Moderating Role of Connectedness. *Journal of School Health* **84**(10), 636-645.
3. Eisenberg M.E., Gower A.L., McMorris B.J., Rider G.N. & Coleman E. (2019) Emotional Distress, Bullying Victimization, and Protective Factors Among Transgender and Gender Diverse Adolescents in City, Suburban, Town, and Rural Locations. *Journal of Rural Health* **35**(2), 270-281.
4. Gibbs J.J. & Goldbach J. (2015) Religious Conflict, Sexual Identity, and Suicidal Behaviors among LGBT Young Adults. *Archives of Suicide Research* **19**(4), 472-488.
5. Goldblum P., Testa R.J., Pflum S., Hendricks M.L., Bradford J. & Bongar B. (2012) The relationship between gender-based victimization and suicide attempts in transgender people. *Professional Psychology: Research & Practice* **43**(5), 468-475.
6. Green A.E., Price-Feeney M., Dorison S.H. & Pick C.J. (2020) Self-Reported Conversion Efforts and Suicidality Among US LGBTQ Youths and Young Adults, 2018. *American Journal of Public Health* **110**(8), 1221-1227.
7. Guz S., Kattari S.K., Atteberry-Ash B., Klemmer C.L., Call J. & Kattari L. (2021) Depression and Suicide Risk at the Cross-Section of Sexual Orientation and Gender Identity for Youth. *Journal of Adolescent Health* **68**(2), 317-323.
8. Hatchel T., Ingram K.M., Mintz S., Hartley C., Valido A., Espelage D.L. & Wyman P. (2019) Predictors of Suicidal Ideation and Attempts among LGBTQ Adolescents: The Roles of Help-seeking Beliefs, Peer Victimization, Depressive Symptoms, and Drug Use. *Journal of Child & Family Studies* **28**(9), 2443-2455.
9. Hatzenbuehler M.L., Birkett M., Van Wagenen A. & Meyer I.H. (2014) Protective School Climates and Reduced Risk for Suicide Ideation in Sexual Minority Youths. *American Journal of Public Health* **104**(2), 279-286.
10. McDermott E. & Hughes E. (2018) The social determinants of lesbian, gay, bisexual and transgender youth suicidality in England: a mixed methods study. *Journal of Public Health* **40**(3), e244-e251.
11. Mustanski B. & Liu R.T. (2013) A longitudinal study of predictors of suicide attempts among lesbian, gay, bisexual, and transgender youth. *Archives of Sexual Behavior* **42**(3), 437-448.
12. Price-Feeney M., Green A.E. & Dorison S.H. (2021) Impact of Bathroom Discrimination on Mental Health Among Transgender and Nonbinary Youth. *Journal of Adolescent Health* **68**(6), 1142-1147.
13. Raifman J., Moscoe E., Austin S.B. & McConnell M. (2017) Difference-in-Differences Analysis of the Association Between State Same-Sex Marriage Policies and Adolescent Suicide Attempts. *JAMA Pediatrics* **171**(4), 350-356.
14. Rivers I., Gonzalez C., Nodin N., Peel E. & Tyler A. (2018) LGBT people and suicidality in youth: A qualitative study of perceptions of risk and protective circumstances. *Social Science & Medicine* **212**, 1-8.

15. Russell S.T., Pollitt A.M., Li G. & Grossman A.H. (2018) Chosen Name Use Is Linked to Reduced Depressive Symptoms, Suicidal Ideation, and Suicidal Behavior Among Transgender Youth. *Journal of Adolescent Health* **63**(4), 503-505.
16. Saewyc E.M., Li G., Gower A.L., Watson R.J., Erickson D., Corliss H.L. & Eisenberg M.E. (2020) The link between LGBTQ-supportive communities, progressive political climate, and suicidality among sexual minority adolescents in Canada. *Preventive Medicine* **139**, N.PAG.
17. Taliaferro L.A. & Muehlenkamp J.J. (2017) Nonsuicidal Self-Injury and Suicidality Among Sexual Minority Youth: Risk Factors and Protective Connectedness Factors. *Academic Pediatrics* **17**(7), 715-722.
18. Toomey R.B., Syvertsen A.K. & Flores M. (2019) Are Developmental Assets Protective Against Suicidal Behavior? Differential Associations by Sexual Orientation. *Journal of Youth & Adolescence* **48**(4), 788-801

LIITE 2. Taulukko kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista

Tekijä(t), vuosi, maa	Tutkimuksen tarkoitus	Aineisto ja tutkimusmenetelmä	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi
Duncan & Hatzenbuehler. 2014. Yhdysvallat	Selvittää, onko edellisen vuoden itsetuhoisuus seksuaalivähemmistönuorilla yleisempää naapurustoissa, joissa on korkeampi esiintyvyys viharikoksissa, jotka kohdistuvat LGBT yksilöihin.	Kvantitatiivinen tutkimus. Aineisto kerätty kyselyllä Bostonissa Yhdysvalloissa julkisista lukioista 1292 tutkittavalta, joista oli 108 seksuaalivähemmistö nuoria. Viharikostiedot kerätty Bostonin paikalliselta poliisilaitokselta ja liitetty yhteen nuorten asuin osoitteisiin.	Seksuaalivähemmistö nuoret, jotka asuvat alueilla, joissa esiintyy enemmän LGBT-hyökkäyksiä ja viharikoksia, merkitsevästi todennäköisemmin raportoivat itsemurha ajatuksia ja itsemurha yrityksiä kuin ne seksuaalivähemmistö nuoret, jotka asuivat alhaisemman esiintyvyyden alueilla.	5./6
Duong & Bradshaw. 2014. Yhdysvallat	Tutkia kyberkiusaamisen ja koulukiusaamisen kokemisen yhteyttä aggressiiviseen ja itsetuhoiseen käytökseen seksuaalivähemmistönuorten joukossa. Tarkoitus tutkia onko sillä, että tuntee yhteyttä johonkin aikuiseen koulussa lieventävää vaikutusta aggressiiviseen ja itsetuhoiseen käytökseen seksuaalivähemmistönuorilla.	Kvantitatiivinen tutkimus. 11 877 nuorta vastannut ja heistä ne 951, jotka identifioivat itsensä LGB-nuoriksi Yhdysvalloista New Yorkista hyväksyttiin osallistujiksi. Kyselylomake, jolla selvitettiin nuorten riskikäyttäytymistä.	Kyber- ja koulukiusaaminen olivat yhteydessä aggressiiviseen ja itsetuhoiseen käytökseen LGBT nuorilla. Todennäköisyys itsemurhayritykseen ja vakaviin itsemurha yrityksiin olivat yleisesti isommat kiusattujen nuorten joukossa. Kummankin kiusaamisenmuodon kokeminen yhdessä lisäsi eniten todennäköisyyttä aggressiiviseen ja itsetuhoiseen käytökseen. Verrattuna niihin, joita ei kiusattu, kumpaakin kiusaamista kokeneiden nuorten todennäköisyys yrittää itsemurhaa oli kahdeksan kertainen.	5./5

Eisenberg, Gower, McMorris, Rider & Coleman. 2019. Yhdysvallat	Tutkia eroja henkisen huonovointisuuden, kiusaamisen ja suojaavien tekijöiden välillä sukupuoli-moninaisten lukio-opiskelijoiden välillä eri asuinympäristössä.	Kvantitatiivinen tutkimus. Tutkimusaineisto sekundaarisesti osavaltiolaajuisesta kyselystä Yhdysvaltain Minnesotassa. Kyselyyn osallistui 2168 nuorta. Koulualueet oli jaettu suurkaupunkeihin, esikaupunkeihin, kaupunkeihin ja maaseutuun.	Ei-itsemurhatarkoituksellisen itsensä satuttamisen ja itsemurhan yrittämisen korkeimmat arvot oli TGD opiskelijoilla suurkaupungeissa ja matalimmat maaseutualueilla, kaupungeissa ja lähiöissä arvot olivat näiden välillä, nämä lineaariset trendit olivat merkitseviä. Masennusoireille ja itsemurha-ajatuksille testit näyttivät merkitsevää eroa aluekategorioiden välillä ilman lineaarista trendiä.	3./4
Gibbs & Goldbach. 2015. Yhdysvallat.	Tutkia, miten uskonnollisen identiteetin konflikti vaikuttaa LGBT- nuortenaikuisten itsetuhoiseen käyttäytymiseen ja testata sisäistetyn homofobian aikaansaannoksia.	Kvantitatiivinen tutkimus. Sekundaarinen analyysi kansallisesti kerätystä aineistosta. Tutkimuskohteenä 2 949 nuorta (18-24-vuotiaat). Aineisto kerätty internetkyselyllä.	LGBT-nuoretaikuisilla, jotka kasvavat uskonnollisessa yhteydessä on suurempi todennäköisyys itsetuhoiselle ajattelulle kuin myös itsemurhayrityksille verrattuna muihin LGBT nuoriinaikuisiin. Suurempi sisäinen homofobia oli yhteydessä suurempaan todennäköisyyteen kuvata itsetuhoisia ajatuksia edellisenä kuukautena ja kuvata kroonisia itsetuhoisia ohimenevien ajatusten sijaan. Oman uskonnon jättäminen konfliktin takia oli yhteydessä suurempaan itsetuhoisten ajatusten todennäköisyyteen ja yli kaksin kertaiseen todennäköisyyteen, että on yrittänyt itsemurhaa edellisenä vuonna.	3./4

<p>Goldblum, Testa, Pflum, Hendricks, Bradford & Bongar. 2012. Yhdysvallat</p>	<p>Arvioida koulussa tapahtuvan sukupuoliperustaisen kiusaamisen vaikutusta itsemurhayritystilastoihin transsukupuolisilla henkilöillä.</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Tutkimuskohteena 290 transhenkilöä Yhdysvalloista Virginiasta.</p> <p>Aineisto kerätty kyselyllä ”Virginia Transgender Health Initiative Survey”.</p>	<p>Osallistujat, jotka olivat kokeneet sukupuoliperustaista kiusaamista koulussa, olivat neljä kertaa todennäköisemmin yrittäneet itsemurhaa kuin ne, jotka eivät olleet kokeneet sukupuoliperustaista kiusaamista.</p> <p>Sukupuoliperustainen kiusaaminen oli liitoksissa sekä itsemurhayrityshistoriaan että itsemurhayritysten isompaan määrään elämän aikana.</p> <p>Itsemurhayritykset merkitsevästi vaihtelivat sukupuoliryhmien välillä. Transmiehillä oli enemmän itsemurhayrityksiä. Itsemurhayritykset vaihtelivat merkitsevästi myös eri ikäryhmissä.</p> <p>Transnaiset, jotka olivat kokeneet sukupuoliperustaistakiusaamista todennäköisemmin, olivat yrittäneet itsemurhaa kahdesti tai useammin.</p> <p>Transmiehet, jotka olivat kokeneet sukupuoliperustaistakiusaamista, todennäköisemmin olivat yrittäneet itsemurhaa kerran tai useammin verrattuna niihin transmiehiin, jotka eivät olleet kokeneet.</p> <p>Alaryhmäanalyysien perusteella niin trans miehet kuin naiset, jotka olivat kokeneet sukupuoliperustaista kiusaamista koulussa, kuvasivat merkitsevästi enemmän itsemurhayrityksiä kuin ne, jotka eivät olleet kokeneet sitä.</p>	<p>4./5</p>
--	---	--	---	-------------

<p>Green, Price-Feeney, Dorison & Pick. 2020. Yhdysvallat</p>	<p>Tutkia yhteyttä seksuaali-orientaation tai sukupuoli-identiteetin muuttamisyrityksen ja itsetuhoisuuden välillä LGBTQ-henkilöillä.</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Tutkimuskohteena 25 791 13-24 –vuotiasta LGBTQ-nuorta Yhdysvalloista.</p> <p>Aineistokerätty internetkyselyllä.</p>	<p>Ne, jotka olivat käyneet läpi muutosyrityksen (muutosterapis ns.) raportoivat kaksi kertaa todennäköisemmin itsemurhayrityksiä ja useita itsemurha yrityksiä kuin ne, jotka eivät olleet muutosyritystä läpikäyneet.</p> <p>Sopeutetussa mallissa vahvimpia ennustavia tekijöitä itsetuhoisuudelle olivat nuorempi ikä, se että vanhemmat tai huoltajat käyttivät uskontoa välineenä negatiivisten asioiden sanomiseen LGBTQ:na olemisesta, itsensä identifioiminen transsukupuoliseksi tai nonbinaariseksi, seksuaalisen orientaation tai sukupuoli-identiteetin vuoksi syrjiminen, fyysiset uhat tai vahingoittumiset seksuaalisen orientaation tai sukupuoli-identiteetin vuoksi ja muutoterapian läpikäyminen.</p> <p>LGBTQ vastaajat, jotka olivat läpikäyneet muutoterapian merkitsevästi todennäköisemmin kuvasivat toisissaan harkinneensa itsemurhaa kuluneen 12 kuukauden sisällä kuin ne, jotka eivät olleet läpikäyneet muutoterapiaa.</p> <p>Läpikäyneet nuoret kaksi kertaa todennäköisemmin kuvasivat yrittäneensä itsemurhaa ja yrittäneensä itsemurhaa useasti kuluneena vuotena.</p>	<p>3./4</p>
<p>Guz, Kattari, Atteberry-Ash, Klemmer, Call & Kattari. 2021. Yhdysvallat</p>	<p>Lisätä kirjallisuutta seksuaali- ja sukupuolivähemmistö alaikäisten nuorten mielenterveydestä.</p> <p>Selvittääkseen, kuinka seksuaalinen orientaatio ja sukupuoli-identiteetti ovat yhteydessä masennukseen ja itsetuhoisuuteen.</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Tutkimuskohteena Coloradon lukio-opiskelijat. Vastaajista hyväksyttiin mukaan 45 918 vastaajaa.</p> <p>Sekundaarinen aineisto, jossa osavaltio laajuisesti tutkittiin Yhdysvalloissa Coloradossa lukio-opiskelijoita kyselyllä.</p>	<p>Transnuoret ja questioning-nuoret olivat erityisesti kohonneessa riskissä masennukselle ja itsetuhoisuudelle.</p>	<p>3./4</p>

<p>Hatchel, Ingram, Mintz, Hartley, Valido, Espelage & Wyman. 2019. Yhdysvallat</p>	<p>Tarkoitus lisätä tietoa LGBTQ-nuorten ja vertaisten itsemurha-ajattelua ja -yrityksiä ennustavista tekijöistä.</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Tutkittu nettikyselyllä 4867 vastaajaa 20 eri lukiossa, vastaajista 713 identifioi itsensä LGBTQ-nuoreksi. Vastajat ottivat osaa satunnaistettuun kliiniseen kokeeseen. Tutkimuskohteena siis nuo 713 LGBTQ-nuorta.</p>	<p>Tarkoitus käyttää huumausaineita, kiusaaminen ja lisääntyneet masennusoireet ennustivat itsemurha-ajattelua ja -yritystä.</p> <p>Avunhakemiskuskomukset ennustivat itsemurha yrityksiä, mutta ei ajattelua. Avunhakemiskuskomusten ja depressio-oireiden interaktio merkitsevästi ennusti itsemurha-ajattelua. LGBTQ nuoret toivat 12 kertaa todennäköisemmin esiin itsemurha-ajattelua, jos olivat kokeneet masennus oireita.</p> <p>Suurempi todennäköisyys tulevaisuudessa käyttää huumeita myös ennusti itsemurha-ajattelua; mitä enemmän tulevaisuuden huumeiden käyttöä kuvattiin sitä suurempi todennäköisyys, että kuvaavat itsemurha-ajattelua.</p> <p>LGBTQ nuoret kolme kertaa todennäköisemmin toivat esiin itsetuhoista käyttäytymistä, jos olivat kokeneet masennus oireita.</p> <p>Tulevaisuuden huumeiden käyttö ja vertaistenkiusaaminen myös ennustivat itsetuhoista käyttäytymistä: mitä enemmän kuvattiin tulevaisuuden huumeiden käyttöä ja vertaisten kiusaamista sitä todennäköisemmin kuvasivat itsetuhoista käyttäytymistä.</p>	<p>2./4</p>
<p>Hatzenbuehler, Birkett, Van Wagenen & Meyer. 2014. Yhdysvallat</p>	<p>Tutkia, ovatko seksuaalivähemmistö opiskelijat suojelevamman kouluilmapiirin osavaltioissa ja kaupungeissa pienemmässä riskissä itsemurha-ajatuksille, -suunnitelmille ja -yrityksille.</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Aineisto seksuaalisesta orientaatiosta ja edellisen vuoden itsetuhoisuudesta kerätty kyselyllä Youth Risk Behavior Surveillance -kyselyllä kahdeksasta eri osavaltiosta ja kaupungista Yhdysvalloista. Vastajat valittu Yhdysvaltojen sellaisilta alueilta, joissa tutkimuksessa mitattu seksuaalisen orientaation identiteettiä.</p> <p>Aineisto koulujen ilmastosta peräisin School Health Profile -tutkimuksesta.</p>	<p>Lesbo, homo, ja bi opiskelijat, jotka asuivat osavaltioissa ja kaupungeissa, joissa suojelevampi kouluilmapiiri, raportoivat vähemmän edellisen vuoden itsemurha-ajatuksia.</p> <p>Mies-sukupuoli merkitsevästi oli yhteydessä pienempään todennäköisyyteen, että osallistuja kuvaa itsetuhoisia ajatuksia.</p> <p>”Muu (not white)” etnisyys oli merkitsevästi yhteydessä kohonneeseen todennäköisyyteen itsemurha-ajatusten suhteen.</p> <p>Lesbo, homo ja biseksuaali nuorten, jotka asuivat suojaavamman kouluilmapiirin hallintoalueilla, todennäköisyys kuvata itsetuhoisia ajatuksia oli pienempi kuin LHN- nuoret vähemmän tukevan kouluilmapiirin hallintoalueilla.</p>	<p>2./5</p>

<p>McDermott, Hughes & Rawlings. 2018. Iso-Britannia</p>	<p>Selvittää sosiaalisia tekijöitä, jotka ovat liitoksissa LGBT-nuorten eriarvoiseen asemaan sen suhteen, että heillä on korkeampi riski itsetuhoisuuteen ja itsensä satuttamiseen kuin heteroseksuaali nuorilla.</p>	<p>Kaksiosainen mixed method -tutkimus.</p> <p>Tutkimuskohteena 29 henkilöä ensimmäisessä osassa ja toisessa osassa 789 henkilöä.</p> <p>Ensimmäisen osan aineisto kerättiin puoli strukturoidulla haastattelulla ja sitten internetkysely.</p>	<p>Viisi sosiaalista tekijää selitti itsetuhoisuuden riskiä: 1. homofobia, bifobia tai transfobia. 2. seksuaali ja sukupuoli normit. 3. seksuaali ja sukupuoli identiteetin hallinta usealla elämän osa-alueella. 4. Ei-ole mahdollista puhua tunteista, itsensä satuttamisesta, itsetuhoisista tunteista ja LGBT identiteetistä 5. muut elämän kriisit.</p> <p>Joihin fobiat vaikutti ja ne, jotka eivät voineet puhua tunteistaan todennäköisemmin suunnitelti ja tai yritti itsemurhaa. Ne, jotka olivat vahingoittaneet itseänsä ja tai joilla oli jokin vamma, oli suurentunut todennäköisyys suunnitella/yrittää itsemurhaa. Transsukupuolisilla oli lähes kaksinkertainen todennäköisyys, että ovat satuttaneet itseään ja yli yhden kertainen todennäköisyys, että suunnittelivat/yritti itsemurhaa. Ne, jotka kokivat hyväksikäyttöä tai negatiivisia kanssakäymisiä liittyen seksuaaliseen orientaatioonsa/sukupuoli-identiteettiinsä, 1.55 kertaa todennäköisemmin suunnittelivat/yrittävät itsemurhaan kuin ne, jotka eivät olleet kokeneet.</p> <p>Jotka olivat suunnitelleet tai yrittäneet itsemurhaa todennäköisemmin kokivat negatiivisesti seksuaalisen orientaationsa/ sukupuoli-identiteettiänsä. Jotka olivat ahdistuneita seksuaalisen orientaationsa/ sukupuoli-identiteettiänsä piilottamisesta 1.72 kertaa todennäköisemmin satuttivat itseään kuin ne jotka eivät.</p> <p>Niillä osallistujilla, jotka kokivat se, että eivät pystyneet puhumaan tunteistaan (sosiaaliset tekijät 4), oli itsensä satuttaminen ja itsemurhan yrittäminen tai suunnittelu merkittävästi korkeampaa kuin niillä, joihin se vaikutti vähemmän.</p> <p>Valtaosa vastaajista toi esiin, että elämässä oli muita kriisejä, jotka aiheutti heille ahdistusta kun he satuttivat itseään tai tunsivat itsensä itsetuhoisiksi. Yleisimmin valittu vaihtoehto oli koulupaineet, ongelmat ystävien kanssa, kiusaaminen, perheen hajoaminen,, osallistujan sairaus, taloudelliset ongelmat ja romanttisen suhteen päättyminen.</p> <p>Itsetuhoisuuden ja invaliditeetin välillä oli merkittävä yhteys. Oli merkittävä ero itsetuhoisuudessa niiden välillä, jotka kokivat seksuaaliseen orientaatioonsa/ sukupuoli-identiteettiänsä liittyvää hyväksikäyttöä ja niiden, jotka eivät sitä kokeneet. Vahvin ennustaja itsemurhasuunnitelmalle tai itsemurhayritykselle oli itsensä satuttaminen.</p>	<p>7./10</p>
--	---	---	---	--------------

<p>Mustanski & Liu. 2013. Yhdysvallat</p>	<p>Tarkastella yleisiä ja LGBT-spesifisiä itsemurhayritysten riskitekijöitä ja suojaavitekijöitä etnisesti monipuolisessa otoksessa LGBT-nuoria.</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Tutkimuskohteena 237 LGBT-nuorta Yhdysvalloista.</p> <p>Psykiatrinen strukturoitu haastattelu kliinisen depression ja käytöshäiriöiden sekä itsemurhayritysten ja mahdollisten itsemurhayritysten arvioimiseksi. Lisäksi audio-tietokoneavusteinen omahaastattelu (kyselylomake, tilastolliset analyysit), jolla mitattiin yleisiä riskitekijöitä itsemurhayritykseen sisältäen sekä toivottomuutta, impulsiivisuutta ja kokemusta sosiaalisesta tuesta.</p>	<p>Toivottomuus, masennusoireet, käytöshäiriöoireet, impulsiivisuus, kiusaaminen, ikä, jolloin oli ensimmäisen samaa sukupuolta olevan ihastuminen, ja perheen vähäinen tuki olivat yhteydessä itsemurhayritykseen elämässä.</p> <p>Masennusoireet ja toivottomuus olivat merkitsevästi yhteydessä itsemurhayrityshistoriaan elinaikana.</p> <p>Aiempi itsemurha yritys ennusti itsemurha yritystä 12 kuukauden seuranta-aikana. Itsemurhayritystausta oli voimakkain ennuste mahdolliselle itsemurhayritykselle.</p> <p>Osallistujilla, jotka olivat yrittäneet itsemurhaa aiemmin, oli 10 kertainen todennäköisyys yrittää uudestaan vuoden seuranta jaksolla verrattuna niihin, jotka eivät olleet yrittäneet aiemmin itsemurhaa.</p>	<p>5./5</p>
<p>Price-Feeney, Green & Dorison. 2021. Yhdysvallat</p>	<p>Tutkia yhteyttä wc-syrjinnän ja masentuneen mielialan, vakavan itsemurhan harkinnan ja itsemurhan yrittämisen kanssa trans- ja nonbinaari-nuorilla.</p>	<p>Kvantitatiivinen poikkileikkaus tutkimus.</p> <p>Otanta Yhdysvalloissa asuvia LGBTQ-nuoria. 7 370 nuorta lopulta tutkimuskohteena.</p> <p>Kyselytutkimus internetissä.</p>	<p>WC syrjintä merkitsevästi lisäsi todennäköisyyttä, että raportoi masentunutta mielialaa, vakavaa itsemurhan harkitsemista tai itsemurha yritystä ja useita itsemurha yrityksiä.</p> <p>Nuoret kuvasivat merkitsevästi useammin harkinneensa itsemurhaa jos olivat kokeneet wc-syrjintää.</p> <p>Wc-syrjinnän kokeminen merkitsevästi lisäsi todennäköisyyttä masentuneeseen mielialaa ja itsemurhan harkitsemiseen.</p> <p>Wc-syrjintää kokeneet TGNB nuoret kaksikertaa todennäköisemmin kuvasivat sekä itsemurhayrityksen että useita useita itsemurhayrityksiä edellisen 12 kuukauden aikana.</p>	<p>3./4</p>

Raifman, Moscoe, Austin & McConnell 2017. Yhdysvallat	Arvioida yhteyttä osavaltioiden samaa sukupuolta olevien avioliitto politiikkojen ja nuorten itsemurhayritysten välillä.	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Käytetty aineistoa, joka kerätty ”Youth Risk Behavior Surveillance System” -kyselyllä eri osa-valtioista Yhdysvalloista kaikissa julkisista lukioista.</p> <p>762 678 opiskelijaa 1999 – 2015 vuosien välillä osallistunut YRBSS -kyselyyn. Verrattiin muutosta itsemurhayrityksissä kaikilla lukio-opiskelijoilla ennen ja jälkeen sen, kun osavaltiot (32) otti käyttöön lait, jotka sallivat samaa sukupuolta olevien avioliitot. Vertailua niihin 15 osavaltioon, joissa ei otettu tällaisia lakeja käyttöön.</p>	Samaa sukupuolta olevien avioliitto politiikat olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä seksuaalivähemmistö opiskelijoiden itsemurha yritysten vähenemiseen.	4./5
Rivers, Gonzalez, Nodin, Peel & Tyler 2018. Englanti	Ymmärtää paremmin LGBT-henkilöiden näkemystä riski- ja suojatekijöistä, jotka selittävät itsemurha yrityksiä nuorilla.	<p>Kvalitatiivinen tutkimus.</p> <p>Tutkimuskohteena 17 LGBT henkilöä, jotka asuvat Englannissa.</p> <p>Puolistrukturoidut syvähaastattelut ja teema-analyysi.</p>	<p>Itsemurhayrityksiin liittyviksi tunnistettiin kolme teemaa. 1. konflikti sukupuoli-identiteetin tai seksuaali-identiteetin paljastamiseen liittyen. 2. Osallistujien oma selostus samanaikaisesta mielenterveysongelmasta ja kuinka mielenterveysongelma-diagnosi auttoi selvittämään omat kokemukset itsemurhayrityksestä. 3. Kokemus menetettyjen suhteiden surusta ja siitä, kuinka muut esim terveysammattilaiset ottavat surun vastaan.</p> <p>Osallistujat yhdistivät itsemurhayrityksen muistoihinsa ensimmäisestä ulostulokokemuksestaan.</p>	6./10
Russell, Pollitt & Grossman 2018. Yhdysvallat	Tarkastella yhteyttä "valitun nimen" useissa konteksteissa käyttämisen ja sukupuolen vahvistumisen ja mielenterveyden välillä transnuorilla.	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>129 transsukupuolista ja nonconforming nuorta, jotka kertoivat ”valitun nimen” eroavan syntymässä heille annetusta nimestä, kolmesta Yhdysvaltojen kaupungista.</p> <p>Kyselytutkimus.</p>	Transnuorten valitun nimen käyttäminen useammissa konteksteissa liittyi matalampaan depression ja vähäisempään itsemurha-ajatuksiin ja vähäisempään itsetuhoiseen käyttäytymiseen. Nämä käyttäytymismallit olivat vähäisempiä kun valittua nimeä voitiin käyttää kaikissa tutkimuksen neljässä kontekstissa.	1./4

<p>Saewyc, Li, Gower, Watson, Erickson, Corliss & Eisenberg. 2020. Kanada</p>	<p>Tarkoitus luonnehtia LGBTQ tukevia ympäristöjä ja poliittisia ilmastoja ja tutkia niiden yhteyttä itsetuhoiseen käytökseen seksuaalivähemmistö nuorilla Kanadassa</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Tutkimuskohteena 2 678 opiskelijaa Kanadasta julkisista kouluista. Heidän vastauksensa yhdistettiin yhteisötason dataan, jossa arvioitiin LGBTQ-tukiresursseja ja politiikan edistyksellisyyttä yhteisöissä koulujen ympärillä.</p> <p>Aineisto kerätty kyselyllä Adolescent Health Survey.</p>	<p>Seksuaalivähemmistöntytyille korkeampi yhteisön LGBT-tuki ennusti marginaalisen merkittävästi pienempää itsemurha-ajattelua ja -yritystä sekä merkittävästi vähäisempää itsensä satuttavaa käytöstä.</p> <p>Edistyksellinen poliittinen ilmapiiri ennusti marginaalisesti merkittävästi matalampaa itsemurha-ajattelua ja merkittävästi matalampaa itseä-vahingoittavaa käytöstä.</p> <p>LGBTQ-yhteisön tuki ennusti pienempää itsetuhoisuuden todennäköisyyttä seksuaalivähemmistö tytöillä.</p> <p>Suhteutetut monitasoiset mallit näyttivät, että seksuaalivähemmistö nuorille tytöille korkeampi yhteisön LGBTQ tuki ennusti marginaalisesti merkittävästi matalampaa itsemurha-ajattelua ja merkittävästi matalampaa itseä vahingoittavaa käyttäytymistä.</p> <p>Progressiiviset poliittiset ilmapiirit/ilmapiirit ennustivat marginaalisesti merkittävästi matalampaa itsemurha-ajattelua.</p>	<p>5./6</p>
---	--	--	---	-------------

<p>Taliaferro & Muehlenkamp 2017. Yhdysvalat.</p>	<p>Selvittää, millä arvioituilla yhteystekijöillä (yhteys vanhempiin, opettajaan, muihin aikuisiin, kouluun tai ystäviin) on vahvin yhteys siihen, että itseään satuttavilla seksuaalivähemmistö nuorilla on riski toistuvaan ei-itsemurha-tarkoitukselliseen itsetuhoiseen käyttäytymiseen.</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus.</p> <p>Aineisto kerätty kyselyllä Yhdysvalloissa Minnesotassa kouluissa eri vuosiluokilta. Tähän tutkimukseen otettu mukaan 9. ja 11. luokkien vastaajat, jotka vastasivat seksuaalista orientaatiota tiedustelevaan kysymykseen. Tutkimuskohteena siis 77 758 henkilöä.</p>	<p>Yhteys vanhempaan oli tärkeä tekijä, joka liittyi toistuvan NSSI-riskin väenemiseen biseksuaali ja questioning nuorilla.</p> <p>Queastioning nuorten keskuudessa oli merkittävä interaktio vanhemman yhteyden ja itsemurha ajattelun välillä yhteydessä toistuvaan NSSI.</p> <p>Homo/lesbo nuorilla opettajalta huolenpito oli tärkeä suojeleva tekijä.</p> <p>Nuoret, jotka raportoivat samaa sukupuolta olevaan seksuaalista kokemusta kokemus turvallisesta koulusta oli tärkeä suojeleva tekijä ja se vähensi kiusaamisen ja sorron vaikutusta riskiin toistuvaan NSSI.</p> <p>Yhteys vanhempaan nousi esiin voimakkaana suojelevana tekijänä kaikkea itseä vahingoittavaa käyttäytymistä kohtaan kaikissa seksuaalivähemmistö ryhmissä.</p> <p>Yhteyden tunteminen ei-vanhempaan aikuiseen ja se, että tunti olonsa turvallisiksi koulussa, esiintyivät tekijöinä, jotka vähensivät riskiä toistuvaan NSSI ja itsetuhoisuuteen tietyissä ryhmissä.</p> <p>Biseksuaali nuorten joukossa toistuva NSSI oli merkitsevästi yhteydessä kaikkiin tutkittuihin riskitekijöihin (masennusoireet, ahdistusoireet, kiusaaminen ja väkivaltainen sorto).</p> <p>Yhteys vanhempaan ja havaittu ystävien tarjoama huolenpito nousivat esiin merkitsevinä suojaavina tekijöinä. Myös masennusoireilla ja yhteydenkokemisella ei-vanhempaan aikuiseen oli merkitsevä yhteys.</p> <p>Itsemurhan yrittämiseen liittyviä riskitekijöitä olivat myös masennusoireet, ahdistusoireet, kiusaamisen kohteeksi joutuminen ja väkivaltaisen sorron kohteeksi joutuminen koulussa.</p> <p>Yhteyden kokeminen vanhempaan heikensi masennusoireiden vaikutusta itsemurhayritykseen. Masennusoireita kokeneiden joukossa suurempi yhteys vanhempaan oli merkitsevästi yhteydessä vähentyneeseen riskiin yrittää itsemurhaa.</p>	<p>4./6</p>
---	--	--	---	-------------

Toomey, Syvertsen & Flores 2019. Yhdysvallat	Tarkastella tapoja, joilla kehitysmahdollisuudet, suhteet, arvot ja taidot eli kehitysvaltit kokonaisvaltaisesti toimivat LGB nuorien elämässä suojellakseen itsetuhoiselta käyttäytymiseltä.	Kvantitatiivinen tutkimus. Tutkimuskohteena 116 925 koulua käyvää yhdysvaltalaista nuorta. Aineisto sekundaarisesti kyselomakkeella kerätystä aineistosta, joka kuvaa opiskelijoiden elämää.	Rajat koulussa ja sosiaalinen oikeudenmukaisuuden arvot olivat liitoksissa matalampaan itsetuhoisuuden riskiin biseksuaali nuorilla.	3./3
--	---	--	--	------